

Litteraturreview

Værdi af kunst og kunstinitiativer i almene boligområder



Indhold

Forord	3
Indledning	4
Metode	5
Definitioner	6
Fire centrale virkemidler for kunstens værdi	7
1. Inddragelse	7
2. Kontinuitet	7
3. Kunstnerisk autonomi	8
4. Partnerskaber og samarbejder	8
Tematisk sammenfatning	9
Betydning for beboere	9
Fællesskab og sociale møder	9
Ejerskab, kompetencer og empowerment	10
Trivsel og mental sundhed	10
Betydning for området	11
Stedsidentitet, attraktionsværdi og tilhørsforhold	11
Brug af fællesrum og oplevet tryghed	12
Videnshuller	14
Konklusion	15
Litteratur	16

Forord

Dette litteraturreview undersøger, hvordan kunst og kultur i almene boligområder kan skabe værdi for beboere og for boligområdet som helhed. Med udgangspunkt i dansk og international forskning samler vi den viden, der findes om dokumenterede forandringer, og vi identificerer de virkemidler, der på tværs af studier fremstår afgørende for, at kunstprojekter kan skabe varig værdi. Reviewet peger samtidig på centrale videnshuller og metodiske udfordringer i forskningsfeltet.

Baggrunden for reviewet er, at Landsbyggefonden og Bikubenfonden deler et ønske om at styrke vidensgrundlaget for kunstens rolle i almene boligområder. Reviewet er udarbejdet som et kort, forskningsbaseret overblik, der kan kvalificere det videre arbejde med at forstå og undersøge kunstens menneskelige, sociale og på sigt også økonomiske værdi i denne kontekst.

For Kulturens Analyseinstitut er arbejdet relevant som led i vores bidrag til at udvikle anvendelig viden om, hvordan kultur skaber værdi i samfundet, og hvilke betingelser der skal være til stede, når kunst bruges i komplekse lokale sammenhænge.

Vores ambition er, at indsigterne kan bruges af fonde, boligorganisationer, foreninger, kommuner og andre beslutningstagere, der arbejder med eller overvejer at investere i kunst- og kulturindsatser i almene boligområder.

God læselyst.

Jens Christian Nielsen og Karen Broberg
Kulturens Analyseinstitut



Indledning

Kunst har potentiale til at styrke naboskab, trivsel, relationer, stedsidentitet og lokalt tilhørsforhold, især hvis den involverer beboere, tager udgangspunkt i det specifikke steds situation og bygger på partnerskaber. Samtidig står kunstinitiativer stærkest, når kunst respekteres som æstetisk praksis med social dimension og ikke blot betragtes som middel til sociale interventioner (Eriksson et al., 2022a; Eriksson & Sørensen, 2021).

Kunstprojekter i almene boligområder er ofte kendetegnet ved deres midlertidige karakter. Sådanne projekter kan skabe glæde og styrke fællesskabet i hverdagen samt aktivere fællesarealer, men de kan også efterlade et tomrum hos beboerne eller bidrage til en oplevelse af projekttræthed, når kunst- eller kulturprojektet når sit mål og forsvinder igen (Eriksson et al., 2022a).

Der har de seneste år været et skærpet fokus på kunstens rolle som løftestang for sociale forandringsprocesser i almene boligområder, særligt i forbindelse med byudvikling og -planlægning. Her bruges kunst bl.a. som et instrument til at tiltrække ressourcer og ressourcestærke borgere gennem attraktive områder og kulturelle oplevelser.

Til trods for et skærpet fokus på kunstens rolle i forbindelse med sociale forandringsprocesser og bytransformationer findes der meget begrænset forskning direkte om kunst- og kulturprojekter i almene boligområder. Tilgængelig forskning om almene boligområder fokuserer i overvejende grad på samspil mellem socioøkonomiske forhold, boligsociale indsatser, trivsel, beskæftigelse, uddannelse, kriminalitet, flyttemønstre og fysiske omdannelser (jf. Eriksson et al., 2022a). Den tilgængelige viden om kunstprojekter i almene boligområder i bystrategiske sammenhænge beskriver, hvordan kunst på politisk niveau tænkes ind i omdannelse af almene boligområder til blandede bydele, men beskæftiger sig ikke eksplicit med, hvorvidt der opstår positive fællesskaber på tværs af boligtyper og beboersegmenter. Den politiske kontekst handler i høj grad om fysiske forandringer i almene boligområder i relation til Parallelsamfunds aftalen, hvor boligområder, defineret som omdannelsesområder, skal nedbringe andelen af almene familieboliger til maksimalt 40 pct. med målet at opnå en mere blandet beboersammensætning og dermed styrke integrationen af boligområderne med resten af samfundet (Regeringen, 2018).

Dette review sammenfatter den tilgængelige, men begrænsede viden om værdien af kunst- og kulturinitiativer i almene boligområder. Reviewet tager udgangspunkt i hovedspørgsmålet:

Hvad er den dokumenterede værdi af kunst og kunstinitiativer i almene boligområder for:

(a) beboerne – trivsel/mental sundhed, deltagelse, livschancer?

(b) området – tryghed, stedsidentitet, den blandede by samt brug af fællesarealer og faciliteter?

Metode

Reviewet bygger på forskning om kunst i almene boligområder fra 2010 til 2025, primært fra Danmark og Norden. Vi har gennemført systematiske søgninger i digitale bibliotekskataloger, forskningsdatabaser og relevante publikationsplatforme/rapportarkiver efter peer-reviewed artikler og grå litteratur. Søgningerne omfattede Det Kgl. Bibliotek, Forskningsportalen, VIVE, Arts Council England samt WHO's publikationsarkiv. Derudover søgte vi i Scup (Scandinavian University Press; tidligere Idunn), som er Universitetsforlagets digitale publiceringsplatform for fag- og forskningstidsskrifter og forskningspublikationer, og foretog supplerende søgninger i Google Scholar, via almindelig websøgning (Google) samt via AI-baserede søgeværktøjer (Perplexity og ChatGPT).

Vi har benyttet søgekombinationer af ordene "kunst", "almene boligområder", "udsatte boligområder", "almene boliger", "almen boligsektor", "art", "social housing", "non-profit housing" og "housing estate", som blev tilpasset efter den enkelte databases søgemuligheder, når det var nødvendigt.

Vi har inkluderet forskning og evalueringer fra 2010 til 2025 fra Danmark, Norden og Storbritannien, hvor metodebeskrivelsen var tilstrækkelig klar til at vurdere kvaliteten. Herunder både peer-reviewed artikler fra akademiske tidsskrifter og det, vi benævner grå litteratur, dvs. myndighedsevalueringer og forskningsrapporter udgivet af statslige institutioner, fonde og forskningscentre. Vi har ekskluderet abstracts, film og podcasts, medieartikler, blogs, interne projektevalueringer og praksisfortællinger uden klar metodebeskrivelse, da disse ikke muliggør kritisk vurdering af påstandenes holdbarhed.

Efter anvendelsen af ovennævnte kriterier og afgrænsning inkluderer vi 42 kilder. De inkluderede kilder varierer metodisk. Syv inkluderede peer-reviewed artikler har gennemgået fagfællebedømmelse og udgør reviewets mest stringente evidensgrundlag. Blandt ni primære grå litteraturkilder varierer metodisk stringens: Forskningsrapporter fra universitetsforlag og statslige evalueringer bygger på systematisk dataindsamling, mens enkelte fondsudgivelser primært præsenterer cases uden en omfattende metodisk ramme. Vi har vægtet kilder efter metodisk gennemsigtighed i analysen. Den supplerende litteratur (26 kilder) anvendes primært til perspektivering og ikke som direkte evidens for kunstens værdi i almene boligområder.

Spørgsmål om økonomisk værdisætning af deltagelse i kunst og kultur tages hovedsagelig op i international forskning. Undersøgelser viser, at kunstneriske og kulturelle aktiviteter har økonomiske effekter på sundhed og trivsel – både på individuelt niveau og på samfundsplan (Frontier Economics, 2024; Fancourt & Finn, 2019; Coulter & Fancourt, 2020; Refki et al., 2020; Ganga et al., 2025). For kunst i almene boligområder findes der indtil nu ingen tilsvarende studier. For at kunne sætte kroner og øre på kunstprojekters værdi kræves der metodiske målinger af beboernes trivsel før og efter projektet, sammenligningsområder uden kunstprojekt samt mulighed for at skelne mellem, hvad der skyldes kunsten, og hvad der skyldes andre faktorer i området. Alternativt kan der foretages komplekse hypotetiske studier. Ingen af disse metodiske krav findes i de fremsøgte studier om kunst og almene boligområder, hvorfor den økonomiske værdimåling ikke udfoldes i det foreliggende review.

Definitioner

Kunst defineres bredt som visuelle kunstformer, performancekunst, musik, film og tværæstetiske projekter. Beslægtede aktiviteter, fx kreative læringsforløb, nævnes kun kort, da evidensen primært handler om kunstens særlige rolle som æstetisk og meningsskabende praksis og ikke blot som social aktivitet. Ikke desto mindre er nogle aktiviteter vanskelige at definere entydigt, da mange kunstnere arbejder med en bred vifte af udtryksformer, og fordi kunstneriske aktiviteter i sig selv omfatter mange forskellige teknikker og greb.

Beboere henviser i dette review til almene beboere – både voksne, børn og unge – der bor i almene boligområder.

Almene boligområder betegner områder med almene boliger, der administreres af almene boligorganisationer, som opererer under særlige regler fastsat af lovgivningen. Almene boliger drives nonprofit og ud fra beboerdemokratiske principper. Når der i reviewet nævnes ”udsatte boligområder”, betegner det de almene boligområder, som er på regeringens liste over udsatte boligområder og parallelsamfund ([se listen her](#)).

Værdi henviser i dette review til dokumenterede effekter og betydninger af kunst for beboere og områder, både instrumentelle (målbare forandringer) og oplevelsesmæssige (betydning for deltagere).



Fire centrale virkemidler for kunstens værdi

På tværs af den gennemgåede litteratur fremstår fire forhold som nødvendige betingelser for, at kunstprojekter skaber varig effekt og betydning for beboere og boligområde.

1. Inddragelse

Beboere skal være aktivt inddraget gennem hele projektforsløbet. Det er ikke nok at konsultere beboere undervejs – de skal have reel indflydelse på idéer, proces, output og væsentlige beslutninger for at tage ejerskab over projekterne. Vedvarende interaktion og sociale relationer mellem beboere, kunstner, tovholdere og deltagere ses som afgørende for effekter på fællesskaber og stedssidentitet (Eriksson et al., 2022a; Eriksson & Nielsen, 2022; Socialministeriet, 2011; SocialRespons, 2025; Statens konstråd, 2019; Als Research, 2017). Symbolsk inddragelse, hvor beboere konsulteres for sent, skaber til gengæld tit frustration (Howard & Nielsen, 2025; Slots- og Kulturstyrelsen, 2021; Mannerup et al., 2024). Som kontrast til reel inddragelse ses såkaldt parachute art, hvor kunstnere ankommer med en færdig plan og rejser igen, hvilket giver minimal varig effekt eller endda fastholder beboerne i deres situation (Eriksson & Sørensen, 2021; Kortbek, 2015).

2. Kontinuitet

Inddragelse, som skitseret ovenfor, kræver bl.a. længerevarende forløb og kontinuitet i projektstøtte. Langvarig tilstedeværelse er nødvendig for opbygning af tillid, relationer og varige effekter (Eriksson et al., 2022; Slots- og Kulturstyrelsen, 2021; Mannerup et al., 2024; Statens konstråd, 2019; Hauxner & Statens Kunstfond, 2019). Tid til relationsopbygning, før en kunstproduktion starter, og imens den er kørende, er afgørende (Mannerup et al., 2024; Broberg et al., 2024; Eriksson et al., 2022; SocialRespons, 2025; Hallam & Burns, 2017; Holm, 2022). Korte bevillinger uden exitplan skaber til gengæld projekttræthed (Howard & Nielsen, 2025; Mannerup et al., 2024; Slots- og Kulturstyrelsen, 2021). Midlertidige kunstaktiviteter risikerer at ende ud i ”tomme områder” – fysisk i de tidligere brugte områder for kunstprojekterne, men også i forhold til de opbyggede relationer, som afbrydes eller går i stå (Socialministeriet, 2011).

3. Kunstnerisk autonomi

Kunstens sociale potentiale realiseres bedst, når kunstnerisk kvalitet og lokal relevans sameksisterer (Eriksson et al., 2022; Eriksson & Sørensen, 2021; Slots- og Kulturstyrelsen, 2021; Statens konstråd, 2019). Kunst skal respekteres som kunst og ikke reduceres til et middel til sociale interventioner. Kunstnere skal samtidig besidde både kunstneriske kompetencer og faciliteringskompetencer, som ikke nødvendigvis indgår i en traditionel kunstneruddannelse, samt være i stand til at indgå i et afstemt samarbejde med andre professioner (Eriksson et al., 2022a; Eriksson & Sørensen, 2021; Boeskov, 2023). Et stærkt faciliteret rum med klare rammer og plads til individuel udfoldelse og aktiv medskabelse bliver fremhævet som vigtige elementer for implementering af kunstneriske projekter (SocialRespons, 2025; Nielsen & Sørensen, 2017; Boeskov, 2023).

4. Partnerskaber og samarbejder

Samarbejder mellem kunstnere, kommuner, boligorganisationer og borgere kan give stor værdi i almene boligområder. Partnerskaber og samarbejde findes i forhold til kunst i almene boligområder på forskellige planer. På strukturelt niveau er det oplagt, at kommuner og boligorganisationer tænker kunst systematisk, langsigtet og strategisk ind i udviklingen af et udsat by- og boligområde for at skabe grundlaget for partnerskaber (Hauxner & Statens Kunstfond, 2019; Delica, 2016). På praktisk niveau er samarbejde mellem forskellige organisationer og institutioner, som er til stede og/eller aktive i boligområderne, vigtigt for at rekruttere og engagere deltagere i projekterne (Nielsen & Sørensen, 2017). Lokal kapacitet kan opstå ved at integrere kunstaktiviteter hos lokale kultur- og kunstinstitutioner i tæt samarbejde med lokale værter såsom boligsociale aktører og foreninger i boligområdet (Eriksson et al., 2022a; Broberg et al., 2024). Praktiske benspænd i forhold til dannelse af partnerskaber består i politisk prioritering og økonomi, divergerende dagsordner/silotækning og arbejdsprocesser foruden projektmyndler og manglende tillid til offentlige myndigheder i udsatte boligområder (Hauxner & Statens Kunstfond, 2019; Slots- og Kulturstyrelsen, 2021; Broberg et al. 2024; Statens konstråd, 2019).

Tematisk sammenfatning

I vores gennemgang af litteraturen har vi fremhævet fem centrale temaer, der går på tværs af forskningslitteratur og grå litteratur om kunst i almene boligområder. Indsigter fra denne litteratur bliver perspektiveret med indsigter fra relevant supplerende litteratur.

Vi har opdelt den tematiske sammenfatning i to dele, der fokuserer på den dokumenterede værdi af kunst og kunstinitiativer for henholdsvis beboere og området.

Litteraturen, der beskæftiger sig med kunstens værdi for beboere viser, at kunstprojekter kan skabe betydning inden for følgende områder: (1) fællesskab og sociale møder, (2) ejerskab, kompetencer og empowerment og (3) trivsel og mental sundhed, mens litteraturen peger på følgende betydning på områdeniveau: (4) stedsidentitet, attraktionsværdi og tilhørsforhold og (5) brug af fællesrum og oplevet tryghed.

Betydning for beboere

Fællesskab og sociale møder

Sociale møder og fællesskab er den mest konsistente dokumenterede effekt på tværs af litteraturen, idet kunsten oftest fungerer som ramme for, at borgere kan møde hinanden og være sammen. Kunstprojekter skaber møder på tværs af alder, etnicitet og socioøkonomisk baggrund (Eriksson et al., 2022a; Eriksson & Nielsen, 2022; SocialRespons, 2025; Slots- og Kulturstyrelsen, 2021). I Værebros etablerer kunstprojektet *KunstVild* et samlingspunkt, hvor beboerne kan mødes omkring kunsten, lade sig inspirere og indgå i dialog og idéudveksling med både kunstnere og andre deltagere (Eriksson et al., 2022a). Og i Gellerupparken fungerer kunstinitiativerne *Andromeda 8220* og *Sigrids Stue* som sociale platforme og frirum, der er uafhængige af kommunale indsats (ibid.). Litteraturen peger på, at langtidsholdbar forankring er en afgørende forudsætning for, at sådanne fællesskaber og sociale effekter kan opstå og vedligeholdes (Eriksson et al., 2022a; Eriksson & Sørensen, 2021).

Fællesskabende kunstaktiviteter kan henvende sig til mennesker i alle aldre, men i flere af de studier, vi har identificeret, er der et særskilt fokus på aktiviteter for børn og unge (SocialRespons, 2025; Kortbek, 2015a; Kortbek, 2015b; Mannerup et al., 2024; Broberg et al., 2024; Howard & Nielsen, 2025). Eksempler herpå er bl.a. projektet *Steder i Ishøj. Steder i mig*, hvor ARKEN formidler kunst og kultur til børn fra Vejleåparken, samt *Turning Tables Danmark*, der bl.a. har etableret kulturlabs i Brøndby Strand og Æblehaven (Kortbek, 2015b; SocialRespons, 2025).

Litteraturen fremhæver på den ene side, hvordan kunstneriske initiativer, der lægger vægt på deltagelse, kan styrke følelsen af social forbundethed og fællesskab blandt børn og unge (SocialRespons, 2025). På den anden side understreges det, at kunst ikke nødvendigvis kan ophæve eller

tilsidesætte forskelle – hverken mellem de deltagende eller mellem de deltagendes ønsker og kunstnerens intentioner (Howard & Nielsen, 2025; Kortbek, 2015a; Kortbek, 2015b).

Ejerskab, kompetencer og empowerment

Graden af beboerinddragelse er afgørende for kunstprojekters effekt på ejerskab, kompetencer og empowerment. Eriksson & Sørensen (2021) typologi, der opdeler kunstprojekter i almene områder i fire gennemgående typer, demonstrerer, at permanent tilstedeværelse og kompetenceforløb giver den største følelse af ejerskab blandt beboerne, mens en top-down-tilgang til værkproduktionen giver den mindste følelse af ejerskab. Slots- og Kulturstyrelsen (2021) dokumenterer ligeledes, at kunst- og kulturaktiviteter med samskabelse er fordrende for oplevelsen af ejerskab.

I modsætning til politisk styrede dialogfora, hvor beboere konsulteres om boligforandringer, de ikke selv har valgt, kan kunstprojekter skabe alternative deltagelsesrum, hvor beboere mødes på egne præmisser. Dette kan bidrage til en oplevelse af empowerment (Eriksson & Nielsen, 2022; Eriksson & Sørensen, 2021; Hauxner & Statens Kunstfond, 2019).

For børn og unge dokumenterer flere studier, at deltagelse i kunstprojekter og kreative læringsforløb giver nye kompetencer, selvtillid og anerkendelse (Mannerup et al., 2024; Slots- og Kulturstyrelsen, 2021; Nielsen & Sørensen, 2017; SocialRespons, 2025; CFBU, 2024; Boeskov, 2023). Nielsen & Sørensen (2017) viser, at kunst- og kulturprojekter for børn og unge, som befinder sig i udsatte positioner, kan danne uformelle sociale netværk, der hjælper børn og unge videre til andre sociale og faglige miljøer. Samtidig påpeger evalueringen, at sådanne netværk er uklare og skrøbelige – og dermed svære at navigere i (ibid.). Den kritiske mangel er, at ingen studier følger deltagerne i almene boligområder over tid for at undersøge, om kompetencer omsættes til konkrete uddannelses- eller beskæftigelsesresultater.

Selvom en stor del af litteraturen fremhæver de positive effekter ved beboerinddragelse, sætter flere artikler også begrebet under en kritisk lup. Kortbek (2015a) og Howard & Nielsen (2025) sætter spørgsmålstegn ved, hvem der har ret til at inddrage hvem, og peger på problematikkerne ved at have bestemte sociale formål for øje, når man inddrager beboere. Dette kan fastholde deltagerne i bestemte sociale identiteter og begrænse deres mulighed for reelt at tage ejerskab over projekterne.

Trivsel og mental sundhed

Danske studier viser, at deltagelse i kunstprojekter kan have en positiv effekt på beboeres trivsel og mentale sundhed i almene boligområder. Deltagerne oplever ifølge studierne øget glæde, mening og mod (BL – Danmarks Almene Boliger & SocialRespons, 2022; Nielsen & Sørensen, 2017; SocialRespons, 2025; Eriksson et al., 2022a). Effekten synes særlig tydelig i langvarige og relationsbårne forløb, hvor de samme deltagere mødes gentagne gange over længere tid, og hvor der opstår tryghed (Eriksson et al., 2022a). En væsentlig begrænsning i de danske studier er dog, at de primært bygger på kvalitative data uden systematiske før-efter-målinger af trivsel, hvilket gør det vanskeligt at dokumentere graden af og årsagerne til forbedret mental sundhed.

WHO's studie af social ulighed i kunst- og kulturdeltagelse i Storbritannien og Nordirland viser, at mennesker, der deltager i kunst og kultur, generelt har højere trivsel og bedre helbred (Mak et al., 2020). Det bekræftes også af et tidligere scoping review fra WHO (Fancourt & Finn, 2019). Fordi kunst- og kulturdeltagelse hænger sammen med bedre helbred og trivsel, peger studiet på, at det er vigtigt at sikre lige adgang til sådanne aktiviteter, så forskelle i deltagelse ikke øger ulighed i sundhed (Mak et al., 2020).

Selvom der findes evidens for, at kunstinitiativer kan bidrage positivt til trivsel og sundhed, er det vigtigt at være opmærksom på, at det er komplekst at måle kunstens effekt på borgeres sundhed, da andre faktorer, fx social ulighed, også kan påvirke den generelle trivsel og mentale sundhed. Man bør derfor udvise forsigtighed, når man vurderer kunstens betydning for de underliggende, strukturelle årsager til social ulighed, da der mangler kontrollerede studier på området (Mak et al., 2020; Ganga et al., 2025).

Betydning for området

Stedsidentitet, attraktionsværdi og tilhørsforhold

Fysiske kunstværker kan fungere som lokale vartegn og referencepunkter (Eriksson et al., 2022; Statens konstråd, 2019). I forlængelse heraf kan kunstværker revitalisere områder og ændre offentlighedens syn på et alment boligområde, hvilket i særdeleshed ses i forbindelse med fysiske omdannelsesplaner og bystrategiske indsatser (Mannerup et al., 2024; Hauxner & Statens Kunstfond, 2019; Statens konstråd, 2019). En opmærksomhed, der fremhæves i relation til kunstens rolle i udvikling af områder, er risikoen for, at kunstværker fremstår som farverige tilføjelser til området, der gentrificerer og ikke medfører lokal forankring (Eriksson & Sørensen, 2021).

Flere studier fremhæver kunstens potentiale til at styrke tilhørsforholdet til et sted. I England viser en evaluering af et kunstprogram (udført i områder med lav kulturdeltagelse, ikke specifikt almene boligområder) under Arts Council England (2022), at 87 pct. oplevede øget lokal stolthed efter en kunstbegivenhed. Kunst kan desuden ændre lokale fortællinger, når den tager afsæt i beboernes egen deltagelse og egne historier (Eriksson & Nielsen, 2022a; Eriksson et al., 2022b; SocialRespons, 2025). Under disse forhold tilbyder kunstprojekter et rum, hvor deltagere bidrager med nuancerede repræsentationer af og samtaler om boligområdet og dets beboere (Eriksson & Nielsen, 2022; SocialRespons, 2025). Uden lokal inddragelse risikerer kunsten at forstærke steders stigmatisering og beboeres følelse af uønskede indgreb i deres lokalområde. Eriksson & Sørensen (2021) pointerer, at beboeres deltagelse i kunstprojekter i praksis ofte bliver kompromitteret.

I et internationalt perspektiv skaber to review overblik over kunstens rolle i byudvikling bredt set (Cheung et al., 2021; Zeng et al., 2025). Teksterne bekræfter generelle mønstre om kunstens sociale effekter i byudviklingssammenhænge, men dokumenterer ikke værdien af kunst specifikt i almene boligområder. Studierne fremhæver – i tråd med ovenstående – kunstens bidrag i form af at forskønne samt at styrke tilhørsforhold og stedsidentitet (iconic identity). Studierne fremhæver, at kunsten i fysiske byudviklingsprocesser kan "menneskeliggøre" byer og steder, fremme lykke

og forbedre mentalt og fysisk helbred gennem lokalsamfundsopbygning og social forbundethed. Herudover kan kunsten bidrage til økonomisk revitalisering, branding og markedsføring af en by, bl.a. gennem kreative erhverv og kulturturisme. I lighed med ovenstående pointer beskrives det også i de to review, at hvis kunstprojekter skal være succesfulde på den lange bane, er det essentielt med lokalsamfundsengagement.

Litteraturen fremhæver, hvordan kunst i bystrategiske indsatser i almene boligområder sker ud fra politiske og strategiske intentioner om at skabe områder med blandede boligtyper og beboersegmenter – særligt i kontekst af Parallelsamfunds aftalen (Eriksson et al., 2022a; Eriksson & Nielsen, 2022; Hauxner & Statens Kunstfond, 2019). Hovedfokuset i studierne er således, hvorvidt og hvordan processen med at løfte et område sker gennem at inddrage beboere, give beboere en stemme i transformationsprocessen, ændre territorielt stigma og styrke fællesskaber (fx mellem unge) i boligområdet (BL – Danmarks Almene Boliger & Social Respons, 2022; Eriksson et al., 2022a; Slots- og Kulturstyrelsen, 2021) – og ikke eksplicit hvorvidt kunstprojekter lykkes med at integrere et alment boligområde med den omkringliggende by. Der er i nogen grad fokus på at skabe koblinger mellem almene boligområder og kunstfaglige netværk og miljøer (Eriksson & Nielsen, 2022; Mannerup et al., 2024). Et aspekt, som kunne styrkes gennem studier, der ændrer perspektivet til almene boligområders bidrag til at løfte dansk kultur (jf. Eriksson et al., 2022a, s. 171).

I et bredere perspektiv kan litteratur om social bæredygtighed og socialt mix supplere med viden om, hvad der skal til for at skabe fællesskaber på tværs af boligformer og beboersegmenter i omdannelse af almene boligområder til blandede bydele (se fx CFBU, 2024; Broberg et al., 2020; Kjeldsen, 2021; Clementsen & Lund, 2021; Clementsen & Lund, 2022; Clementsen & Broberg, 2024; Delica, 2016). En hovedpointe i disse studier går på et dilemma mellem på den ene side at tiltrække investorer og ressourcestærke tilflyttere og på den anden side at sikre hensyn til de eksisterende beboere. Lykkes byudviklingen ikke med at forene investorers og tilflytteres ønsker med de nuværende beboeres, kan det i værste fald betyde, at fysiske omdannelsesprocesser ender i konfliktprægede og splittede boligområder eller i fortrængning af udsatte lejergrupper. Til sammenligning kan der sættes spørgsmålstejn ved den sociale værdi af kunstprojekter, der ikke formår at forene forskellige beboergrupper og situationer. Der er et kritisk videnshul, i forhold til om kunstprojekter i praksis fungerer som brobyggere mellem beboergrupper, eller om de utilsigtet bidrager til opdeling og fortrængning. Broberg et al. (2024) viser, at kunstinitiativer kæmper for at opnå langsigtet forankring i almene boligområder, hvilket rejser spørgsmål om gabet mellem bystrategiske ambitioner og lokal virkelighed. Systematisk forskning i magtrelationer mangler: Hvem definerer kunstprojekters formål og succeskriterier? Hvilke beboergrupper deltager, og hvilke ekskluderes? Og hvad sker der med eksisterende beboere, når kunst lykkes med at gøre områder mere attraktive?

Brug af fællesrum og oplevet tryghed

Kunstnere og kunst kan aktivere fællesrum og øde steder ved at tiltrække mennesker og understøtte nye fællesskaber i uderum. Det er med til at gøre stederne mere attraktive at befinde sig i og kan styrke tryghedsfølelsen i et boligområde. Fx kan belysning af stier, tunneler eller svalegange skabe større oplevet tryghed og sikkerhed (Statens konstråd, 2019; Hauxner & Statens Kunstfond, 2019). Tryghed er i studierne ikke sat i relation til faktiske kriminalitetsdata – vi ved altså ikke, om der faktisk sker færre kriminelle episoder.

Et inspirationskatalog fra Socialministeriet (2011) problematiserer den midlertidige kunsts evne til at ”skabe liv mellem bygningerne”, hvis ikke den er bredt forankret i lokale netværk og relevante samarbejdspartnere. Når midlertidige kunstprojekter afsluttes, risikerer de at efterlade ”tomme områder” – både i forhold til liv i området og opbyggede relationer mellem beboere, kunstnere og tovholdere.

I et bredere perspektiv viser evalueringer i forbindelse med boligsociale og kriminalpræventive indsatser, at initiativer som kunststillinger, sommerfester og bemandede aktiviteter såvel som fysisk planlægning af stier, veje og pladser styrker naboskab og oplevelsen af tryghed (Christensen & Christensen, 2019; Nørgaard & Rudå, 2021). Selvom denne viden ikke knytter sig direkte til kunst i almene boligområder, peger den på, at tilsvarende fysiske greb og fælles oplevelser – som også kunsten kan stå i centrum for at udføre – vil mindske følelsen af utryghed og styrke nabofælleskaber.



Videnshuller

Den gennemgåede litteratur afslører flere videnshuller:

- De danske bidrag er alle kvalitative studier eller procesevalueringer, som giver værdifuld indsigt, men der mangler undersøgelser, der systematisk dokumenterer sammenhænge mellem social forandring (fx trivsel, fællesskab, social inklusion) og kunst.
- Ingen danske studier har anvendt randomiseret kontrolleret design før og efter projekter.
- Ingen af de danske studier analyserer systematisk, hvordan effekter varierer mellem køn, etnicitet, alder eller socioøkonomisk position.
- Ingen danske studier har foretaget økonomiske værdisætninger af kunstindsatser.
- Der mangler viden om langsigtede effekter af kunstprojekter for både beboere og boligområde, herunder i forhold til om kompetencer omsættes til konkrete uddannelses- eller beskæftigelsesresultater.
- En overvægt af litteraturen om kunstprojekter i almene boligområder har et særskilt fokus på børn og unge, mens voksne er en underbelyst målgruppe.
- Der er fortsat behov for kritisk forskning af de magtrelationer og styringslogikker, der præger inddragelsesprocesser, herunder hvem der definerer formål og succes.
- Eksisterende viden beskæftiger sig i overvejende grad med kunstens forandringspotentialer for mennesker og steder og i begrænset omfang med, hvordan kunst- og kulturprojekter i almene og multikulturelle boligområder kan bidrage til at løfte selve kulturen.
- Der mangler viden om, hvorvidt kunstprojekter bidrager til positive sociale møder på tværs af beboersegmenter i fysiske omdannelsesprocesser af almene boligområder til blandede bydele med variation af boligtyper.



Konklusion

Dette review viser, at kunst i almene boligområder under de rette betingelser kan styrke trivsel, relationer og lokalt tilhørsforhold. Litteraturen dokumenterer mest konsistent effekter på fællesskab og sociale møder mellem beboere, mens virkninger på trivsel, livschancer og socialt mix er svagere dokumenteret.

Fire virkemidler går igen i den danske og internationale litteratur som afgørende for, om kunstprojekter skaber lokal værdi:

1. Inddragelse: Projekter, hvor beboere har reel medskabelse og ejerskab, skaber større engagement og effekt.
2. Kontinuitet: Kunstprojekter med længere tidshorisont og klare overgange fra projekt til drift giver mere vedvarende resultater.
3. Kunstnerisk autonomi: Kunstens potentiale styrkes, når den får rum til selvstændighed – men balancen med lokale forventninger og behov kræver opmærksomhed.
4. Partnerskaber: Tværgående samarbejde mellem boligorganisationer, kommuner, kunstaktører og lokale aktører skaber bedre forankring og større robusthed.

Reviewet peger samtidig på markante videnshuller:

- For det første et manglende langsigtsperspektiv: Få studier følger beboere og interaktioner på tværs af beboersegmenter over tid, og voksne er underbelyste som særskilt målgruppe.
- For det andet eksisterer der metodiske begrænsninger: Studier mangler kontrolgrupper, systematiske før-efter-målinger og økonomisk værdisætning.
- For det tredje er strukturelle effekter ikke belyst i tilstrækkelig grad: Forskningen adresserer i begrænset omfang gentrificeringsdynamikker, faktisk tryghed og langtidstrivsel.

Reviewet understreger vigtigheden af at tænke kunst i almene boligområder som langsigtet investering snarere end enkeltstående projektindsatser. De fire virkemidler kan fungere som designkriterier ved udvikling og evaluering af kunstprojekter i praksis. Samtidig peger de identificerede videnshuller på behovet for kritisk opmærksomhed på, hvordan kunstprojekter håndterer spændingen mellem værdiskabelse for eksisterende beboere og brugen af kunst i bystrategiske omdannelsesprocesser.

Litteratur

Peer-reviewed litteratur om kunst og almene boligområder

Eriksson, B., & Nielsen, A.M.W. (2022). Changing Gellerup Park: Political interventions and aesthetic engagement in an exposed social housing area in Denmark. *The Nordic Journal of Aesthetics*, 31(64), 76-98.

Eriksson, B., & Sørensen, A.S. (2021). Public art projects in exposed social housing areas – dilemmas and potentials. *Journal of Aesthetics & Culture*, 13(1).

Eriksson, B., Nielsen, A.M.W., Sørensen, A.S., & Yates, M.F. (2022a). *Kunst i almene boligområder – mellem udsathed, inddragelse og forandring*. Aalborg Universitetsforlag.

Eriksson, B., Nielsen, A.M.W., Sørensen, A.S., & Yates, M.F. (2022b). Borgernær kunst i ”udsatte” boligområder. I M. Fieldseth, H.H. Stien & J. Veiteberg (red.). *Kunstskaite fellesskap* (s. 116-145). Fagbokforlaget.

Howard, F., & Nielsen, A.M.W. (2025). Categories and Dilemmas of Youth Arts Programmes in Denmark and England. *The International Journal of Art & Design Education*, 44(3), 628-643.

Kortbek, H.B. (2015a). Kulturformidling i de regionale kulturaftaler: Demokratiets og deltagelsens kompleksitet. *Aktualitet – Litteratur, kultur og medier*, 9(2).

Kortbek, H.B., (2015b). Kulturel forkælelse i børnehøjde: Kulturformidling til børn og forestillinger om børnekultur, demokrati og dannelse. *Barn*, 33(3-4).

Grå litteratur om kunst og almene boligområder

Als Research (2017). *Evaluering af metoderne i Københavns Kommunes områdefornyelser*.

Boeskov, K. (2023). *Grib Engagementet: rapport*. Rytmask Musikkonservatorium. Slots- og Kulturstyrelsen & Rytmask Musikkonservatorium

Broberg, K., Mannerup, A., Gilling, E.R., Nielsen, J.C., & Petersen, S.P. (2024). *Smugkig: Kunstinitiativers Fodfæste (eller mangel på samme) i almene boligområder*. CFBU & Kulturens Analyseinstitut.

Hauxner, K., & Statens Kunstfond (2019). *Kunst som løftestang: inspiration til udvikling i udsatte by- og boligområder*. Statens Kunstfond.

Mannerup, A., Broberg, K., & Nielsen, J.C. (2024). *Kunstinitiativer for børn og unge i almene boligområder*. Roskilde. Kulturens Analyseinstitut & CFBU.

Nielsen, A.M.W., & Sørensen, N.U. (2017). *Når kunst gør en forskel: unges deltagelse i kunst- og kulturprojekter som alternativ arena for sociale indsatser* (1. udgave, 1. oplag). Aalborg Universitetsforlag.

Slots- og Kulturstyrelsen (2021). *Samskabelse – kunst og kultur i udsatte boligområder. Procesevaluering 2019-2022*.

SocialRespons (2025). *Seriøse møder – seriøse forandringer. En evaluering af Turning Tables Danmark – kunst og kultur som forandringsagent for børn og unge*.

Socialministeriet (2011). *Kunst i udsatte boligområder – en inspirationsguide*. (1. oplag). Socialministeriet.

Peer-reviewed litteratur, der ikke omhandler almene boligområder og kunst

Cheung, M., Guaring, G., Smith, N., & Craven, O. (2021). The impacts of public art on cities, places and people's lives. *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 51(1), 37-50.

Delica, K.N. (2016). Kulturplanlægning som social innovation: om udvikling af biblioteksbaserede medborgercentre i udsatte boligområder i Danmark. *Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift*, 19(2), 163-182.

Fancourt, D., & Finn, S. (2019). *What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review*. WHO Regional Office for Europe, 2019 (Health Evidence Network (HEN) synthesis report 67).

Ganga, R.N., Davies, L., Wilson, K., & Musella, M. (2025). The social value of place-based creative wellbeing: A rapid review and evidence synthesis. *Sociology of Health & Illness*, 47(1), 231-256.

Holm, D.V. (2022). Polyfoni og latente fællesskaber i Sydhavn. I M. Fieldseth, H.H. Stien & J. Veiteberg (red.). *Kunstskapte fællesskaber* (s. 54-89). Fagbokforlaget.

Lindström Sol, S., Gustrén, C., Nelhans, G., Eklund, J., Johannisson, J., & Blomgren, R. (2022). Mapping research on the social impact of the arts: What characterises the field? *Open Research Europe*, 1(124), 124.

Mak, H.W., Coulter, R., & Fancourt, D. (2020). Patterns of social inequality in arts and cultural participation: Findings from a nationally representative sample of adults living in the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. *Public health panorama: journal of the WHO Regional Office for Europe = Panorama Obshchestvennogo Zdravookhraneniia*, 6(1), 55-68.

Refki, D., Mishkin, K., Avci, B., & Abdelkarim, S. (2020). Using social return on investment to evaluate the public art exhibit Breathing Lights. *Poetics*, 79.

Zeng, X., Ortner, F., & Tunçer, B. (2025). Systematic Review of the Role of Arts Places in Fostering Urban Sustainability and Resilience. *Sustainability*, 17(5), 2076.

Grå litteratur, der *ikke* omhandler almene boligområder og kunst

Arts Council England & The National Lottery Heritage Fund (2022). *Great Place Programme – Final Evaluation*. ACE/HLF.

BL – Danmarks Almene Boliger & SocialRespons (2022). *Vær Med: Når fællesskaber reducerer ensomhed i almene boligområder*.

Broberg, K., Lund, N., & Kjeldsen, L. (2020). *Fælles om lokalsamfundet – inspiration til at kickstarte strategisk lokalsamfundsudvikling i udsatte boligområder*. Center for Boligsocial Udvikling.

Center for Boligsocial Udvikling (2024). *Inspirations- og videnskatalog – viden om boligsociale aktiviteter støttet af Landsbyggefonden*.

Christensen, G., & Christensen, M.L. (2019). *Tryghed og trivsel i de udsatte boligområder. Undersøgelse af den aktuelle trygheds- og trivselssituation i de udsatte boligområder – en del af evalueringen af Landsbyggefondens boligsociale indsatser finansieret af 2015-18-midlerne*. VIVE.

Christensen, G., Jakobsen, V., Enemark, M.H., Widding, J.G., Stabell, C.L., Søgaard C.D., & Aner, L.G. (2018). *Børn og unges uddannelseschancer – de boligsociale indsatsers bidrag – evaluering af Landsbyggefondens boligsociale indsatser finansieret af 2011-14-midlerne*. VIVE.

Clementsén, A., & Broberg, K. (2024) *Private investorers og developeres rolle i den sociale udvikling af omdannelsesområder*. Center for Boligsocial Udvikling.

Clementsén, A., & Lund, N. (2021): *Stedsidentitet & socialt mix. Strategisk greb i udsatte boligområder under omdannelse*. Center for Boligsocial Udvikling.

Clementsén, A., & Lund, N. (2022): *Stedsidentitet & socialt mix 3. Rammer for hverdagslivet på sigt i boligområder med et socialt mix*. Center for Boligsocial Udvikling.

Frontier Economics (2024). *Culture & Heritage Capital: Monetising the impact of culture and heritage on health and wellbeing*. DCMS.

Hallam, S., & Burns, S. (2017). *Research into support for musical progression for young people from In Harmony programmes and other disadvantaged communities*. Arts Council England.

Kjeldsen, L. (2021) *Socialt bæredygtig byudvikling i udsatte områder. Fra parallelsamfundslovgivning til byudvikling – og hvad det betyder for lighed, deltagelse og social sammenhængskraft*. Center for Boligsocial Udvikling.

Mhtconsult (2011). *Dialog og Deltagelse – en grobund for medborgerskab: evaluering af Frederiksberg Kommunes integrationsprogram "Dialog og Deltagelse"*.

Nørgaard, H., & Rudå, S. (2021). *Fysisk omdannelse i udsatte boligområder – en undersøgelse om at styrke beboernes tryghed og forebygge kriminalitet*. Institut for Byggeri, By og Miljø (BUILD), Aalborg Universitet.

Regeringen (2018): *Aftale mellem regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti og Socialistisk Folkeparti om: Initiativer på boligområdet, der modvirker parallelsamfund*.

Statens konstråd (2019). *Konst hænder – slutredovisning*.

Wavehill: Social and Economic Research (2020). *Arts and place shaping: Evidence review*.

Kolofon:

Titel: Værdi af kunst og kunstinitiativer i almene boligområder – litteraturreview (2010-2025)

Forfattere: Karen Broberg, Sarah Pihl Petersen, Kathrin Hohmaier og Jens Christian Nielsen

Udgivelsesår 2026

Støttet af Bikubenfonden og Landsbyggefonden

Grafisk design: Anton Vinther

Billeder på forside og s. 3: Fotograf Christian Brems

ISBN: 978-87-85495-01-3

Sådan citeres rapporten:

Broberg, K., Pihl Petersen, S., Hohmaier, K., & Nielsen, J.C. (2026). Værdi af kunst og kunstinitiativer i almene boligområder – litteraturreview (2010-2025). Kulturens Analyseinstitut.

Udgiver og kontakt:

Kulturens Analyseinstitut

Knudsvej 44 C

4000 Roskilde

Danmark

info@kulturanalyser.dk

kulturensanalyseinstitut.dk

Tlf.: (+45) 69 16 26 69

BIKUBEN
FONDEN



LANDSBYGGEFONDEN

En selvejende institution – stiftet af
de almene boligorganisationer

KULTURENS ANALYSEINSTITUT

Kulturens Analyseinstitut
info@kulturanalyser.dk
kulturanalyser.dk
(+45) 69 16 26 69
Knudsvej 44 C
4000 Roskilde
Danmark